

ВИНОГРАДНА ЦИКАДА *SCAPHOIDEUS TITANUS*, ЯК ПОТЕНЦІЙНИЙ ПЕРЕНОСНИК ХВОРОБИ ВИНОГРАДУ – ФІТОПЛАЗМОЗУ *FLAVESCENCE DORÉE*

Олександра ГУЗИНЕЦЬ, Владислав МІРУТЕНКО

Ужгородський національний університет, Ужгород, Україна

Північноамериканська виноградна цикадка (*Scaphoideus titanus* Ball 1932) походить з Північної Америки і була завезена в Європу в 1920-х роках. У Європі цей інвазійний вид вперше був відмічений у Франції в 1924 році (Daire et al., 1997). Цикадка *Scaphoideus titanus* є переносником захворювання виноградної лози, пов'язаного з фітоплазмою *Flavescence dorée* (FDp) (Schvester et al., 1963). Життєвий цикл цього виду включає обов'язкове живлення на *Vitis spp.*, тому поширення *Scaphoideus titanus* тісно пов'язане з вирощуванням виноградної лози. На сьогодні вид вже поширений у Австрії, Болгарії, Хорватії, Чеській Республіці, Франції, Угорщині, Італії, Португалії, Іспанії, Румунії, Словенії, Словаччині, Боснії і Герцеговині, Молдові, Чорногорії, Сербії, Швейцарії та в Україні (Електронний ресурс *Scaphoideus titanus*).

У Європі *Scaphoideus titanus* харчується лише виноградом, але в Північній Америці його можна знайти також на *Rumex* і *Fraxinus* та інших видах (Mori et al., 2002). Цей вид цикади може завдати серйозної шкоди виноградарству, оскільки личинки та імаго можуть бути переносниками *Flavescence dorée* (Caudwell et al., 1970). Ці комахи зберігають здатність до зараження протягом усього життєвого циклу (Lefol et al., 1993). Основний механізм передачі FDp від однієї рослини виноградної лози до іншої переважно природний, через слину сокосисних цикад *Scaphoideus titanus*. Комаха всмоктує FDp під час живлення листям інфікованих рослин на всіх стадіях росту (від першої німфи до імаго) і стає заразною після латентного періоду через 4-5 тижнів (Chuche, Thiéry, 2014).

В Україні цей вид цикадки був вперше зареєстрований у Закарпатті у 2017 р. в ок. с. Сторожниця та м. Берегова (Mirutenko et al., 2018). Однак станом на сьогодні вид регулярно фіксується в різних локалітетах Закарпатської області, де вирощують виноград. З огляду на його стрімке поширення, існує загроза появи невдовзі в регіоні фітоплазми *Flavescence dorée*.

1. Caudwell A., Kuszala C., Bachelier J., C. Larrue J. (1970) Transmission de la Flavescence dorée de la vigne aux herbacées par l'allongement du temps d'utilisation de la cicadelle *Scaphoideus littoralis* Ball et l'étude de sa survie sur un grand nombre d'espèces végétales. Annales de Phytopathologie 2: 415–428.
2. Chuche J., Thiéry D. (2014) Biology and ecology of the *Flavescence dorée* vector *Scaphoideus titanus*: a review. Agronomy for Sustainable Development 34(2): 381–403.
3. Daire X., Clair D., Larrue J., Boudon-Paideu E. (1997) Survey for grapevine yellows in diverse European countries and Israel. Vitis 36: 53–54.
4. Lefol C., Lherminier J., Boudon-Paideu E., Larrue J., Louis C., Caudwell A. (1994) Propagation of the *Flavescence dorée* Mycoplasma organism in the leafhopper vector *Euscelidius variegatus* Kbm. Journal of Invertebrate Pathology 63: 285–293.
5. Mirutenko V., Janský V., Margitay V. (2018) First records of *Scaphoideus titanus* (Hemiptera, Cicadellidae) in Ukraine. EPPO Bulletin, 48(1): 167-168.
6. Mori N., Bressan A., Martini M., Guadagnini M., Girolami V., Bertaccini A. (2002) Experimental transmission by *Scaphoideus titanus* Ball of two *Flavescence dorée*-type phytoplasmas. Vitis-Geilweilerhof 41(2): 99–102.

7. Schvester D., Carle P., Montous G. (1963) Transmission de la Flavescence dorée de la vigne par *S. littoralis* Ball. Annales des Epiphyties 14: 175–198.
8. Електронний ресурс: *Scaphoideus titanus*. Distribution:
<https://gd.eppo.int/taxon/SCAPLI/distribution>